

سیاست خارجی در عصر هوش مصنوعی *

سید محمد عالمی **

سید علی عالمی ***

چکیده

رشد علم و تکنولوژی تمام جنبه‌های زندگی جوامع از جمله سیاست خارجی را در طول تاریخ متأثر ساخته است. یکی از مهم‌ترین تحولات تکنولوژیک جوامع بشری در قرن حاضر، رشد چشمگیر هوش مصنوعی و کاربرد گسترده آن می‌باشد. این پژوهش تلاش نموده که به این سؤال پاسخ دهد که هوش مصنوعی چه تأثیراتی بر سیاست خارجی کشورها خواهد گذاشت؟ در این پژوهش تلاش شده با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و به شیوه توصیفی-تحلیلی مسأله مورد بررسی قرار گیرد. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که هوش مصنوعی باعث رقابتی شدن روزافزون سیاست خارجی کشورها، کمک به تصمیم‌گیرنده و تسریع فرایند تصمیم‌گیری، شبیه‌سازی فضای مذاکره، نقش آفرینی به عنوان مترجم، کمک به ذخیره‌سازی، تجزیه و تحلیل و مقایسه اطلاعات و هم‌چنین از بین رفتن موازنه جهانی قدرت شده و سیاست خارجی کشورها را پویاتر ساخته است.

واژگان کلیدی: سیاست خارجی، هوش مصنوعی، تکنولوژی، فرصت‌سازی.

* rtificial Intelligence

** معاون مطالعات موضوعی مرکز مطالعات استراتژیک وزارت امور خارجه و استاد پوهنتون کاتب

*** محصل ماستری روابط بین الملل پوهنتون خاتم النبیین (ص)

مقدمه

تحولات سیاسی-اجتماعی، رشد علم و دانش بشری، ظهور تکنولوژی‌های جدید بیانگر پویایی جوامع بشری بوده و به‌اندازه تاریخ زیست بشری قدمت دارد. این تحولات تمام جنبه‌های زندگی بشر در جوامع مختلف را متأثر ساخته و زمینه‌ساز تحولات بنیادین در سبک زندگی بشر و تعامل میان آن‌ها شده است. در این میان، تحول در حوزه تکنولوژی، علم و دانش بشری یکی از مهم‌ترین شاخص‌های مؤثر در تحول جوامع، قدرت و به تبع آن ساختار نظام بین‌الملل و تغییر جایگاه کشورها در توزیع قدرت جهانی بوده و سیاست خارجی کشورها را متأثر ساخته است.

بعد از ظهور پدیده دولت - ملت و تعریف سیاست خارجی برای تعامل میان واحدهای سیاسی، یکی از حوزه‌هایی که همواره تحت تأثیر تحولات سیاسی-اجتماعی و رشد تکنولوژی قرار گرفته، سیاست خارجی کشورها بوده است. به‌طورمثال، انقلاب صنعتی در اروپا، سیاست خارجی اروپامحور را فراتر از اروپا هدایت نموده و با مستعمره‌ها پیوند داد؛ یا پدیده جهانی شدن دیپلماسی چندجانبه را در کنار دیپلماسی دوجانبه ترویج نموده و سیاست خارجی را پیچیده‌تر ساخت. به‌گونه‌ای که سیاست خارجی کشورها در دوره انقلاب صنعتی و دوره جهانی شدن تفاوت‌های چشمگیر داشته است. با آغاز سده بیست‌ویکم میلادی، کانون تحلیل و توجه مراکز تحقیقاتی و اتاق‌های فکر جهانی، نقش اینترنت در تحولات بین‌الملل و سیاست خارجی کشورها بود. آن‌ها برای توصیف تأثیر اینترنت بر سیاست خارجی کشورها از اصطلاح «لبه بُرنده»^۱ استفاده می‌کردند. نقش ارتباطی اینترنت باعث تحولات بنیادین در روابط بین‌الملل و سیاست خارجی کشورها گردید. ظهور تلفون هوشمند، شبکه‌های اجتماعی و تسهیل ارتباطات باعث تحولات بنیادین در جوامع شده و مفهوم فضای سایبری را پررنگ

^۱ . Cutting edge

ساخت. در دنیای کنونی هوش مصنوعی در حال ظهور و تأثیرگذاری بر جنبه‌های مختلف زندگی از جمله سیاست خارجی می‌باشد.

در عصر حاضر، علم، دانش و تکنولوژی بشر به مرحله‌ای رسیده که زندگی بشر به‌سوی مجازی شدن روزافزون حرکت می‌کند. تحصیلات مجازی، پول مجازی، ذخایر ارزی مجازی، تجارت مجازی و در نهایت هوش مصنوعی از ویژگی‌های جوامع کنونی می‌باشد. ورود هوش مصنوعی فرایند مجازی شدن جنبه‌های مختلف زندگی بشر و شیوه‌های حکومت‌داری را متأثر ساخته و به‌سوی مجازی شدن بیشتر سوق می‌دهد. همان‌طور که انقلاب صنعتی و فرایند جهانی‌شدن تمام جنبه‌های زندگی بشر را متأثر ساخت، رشد چشمگیر و سرمایه‌گذاری‌های کلان در بخش هوش مصنوعی نیز زندگی بشر را متحول خواهد ساخت. به گزارش شبکه تلویزیونی امریکایی CNBC، تنها در طول سال ۲۰۲۵ کشورهای مختلف در حدود ۳۷۵ میلیارد دلار در حوزه هوش مصنوعی سرمایه‌گذاری خواهد شد. این سرمایه‌گذاری تا سال ۲۰۲۶ در حدود پانصد میلیارد دلار خواهد رسید (Yip, 2025). سؤالی که در این رابطه مطرح می‌شود این است که هوش مصنوعی چه تأثیراتی بر سیاست خارجی کشورها خواهد گذاشت؟ فرضیه تحقیق نشان می‌دهد که استفاده از هوش مصنوعی به بخش جدایی‌ناپذیر از تصمیمات سیاست خارجی تبدیل می‌شود. بسیاری بر این باورند که هوش مصنوعی با قابلیت پیش‌بینی رویدادهای بین‌المللی در تغییر جیوپولیتیک نیز تأثیرگذار خواهد بود.

باتوجه به مباحث مطرح شده، ضرورت و اهمیت پژوهش در حوزه هوش مصنوعی و تأثیر آن بر جنبه‌های مختلف زندگی جوامع از جمله سیاست خارجی آشکار می‌شود. تکنولوژی هوش مصنوعی ظرفیت تولید میلیون‌ها فرصت شغلی جدید را در سال‌های آینده دارا می‌باشد. مطابق با این دیدگاه، هوش مصنوعی جایگزین انسان محسوب نمی‌شود؛ بلکه ظرفیت‌های جدید برای از بین بردن محدودیت‌های انسانی فراهم

می‌کند. هوش مصنوعی در کشورهای پیش‌تاز این عرصه، نوآوری و موفقیت چشمگیری در رونق اقتصادی ایجاد نموده است. به‌طورمثال، دولت چین حضور اقتصادی خود در سطح بین‌الملل را با صادرات محصولات و خدمات هوش مصنوعی محور در کشور مختلف افزایش داده است. این دستاورد سیاست خارجی چین را رقابتی‌تر ساخته است. به‌عبارت دیگر، راهبرد چین برای فراهم کردن دسترسی ارزان و آسان به محصولات هوش مصنوعی محور در سراسر جهان، باعث شده که شرکت‌های مختلف در جهان این رویکرد چین را اولویت دهند (Nature Website, 2025). این الگوبرداری، موقعیت چین در نظام جهانی را متحول نموده و در عرصه سیاست خارجی رقابت میان چین، ایالات‌متحده، اتحادیه اروپا و سایر بلوک‌های قدرت تشدید شده است. بنابراین مطالعه در حوزه هوش مصنوعی اهمیت جهانی داشته و ضرورت بررسی آن در سیاست خارجی کشور ما نیز محسوس است.

برای پاسخ به مسأله پژوهش تلاش می‌شود که با استفاده از منابع کتابخانه‌ای اطلاعات لازم جمع‌آوری شده و سپس با رویکرد توصیفی - تحلیلی مورد بررسی قرار خواهد گرفت. ساختار تحقیق هم به‌گونه‌ای است که ابتدا پیشینه تحقیقاتی که در رابطه با هوش مصنوعی و سیاست خارجی صورت گرفته، بررسی می‌شود. در ادامه مفهوم هوش مصنوعی و جنبه‌های مختلف آن مورد بررسی قرار خواهد گرفت. سپس جایگاه هوش مصنوعی در سیاست‌گذاری کلان قدرت‌های بزرگ در حوزه تکنولوژی مورد بررسی قرار خواهد گرفت. در ادامه تأثیر آن بر جنبه‌های مختلف سیاست خارجی مورد بررسی قرار گرفته و در نهایت مقاله با جمع‌بندی و ارائه پیشنهادات به پایان خواهد رسید.

۱. پیشینه تحقیق

در رابطه با تأثیر هوش مصنوعی بر جنبه‌های مختلف زندگی انسان‌ها تحقیقات

متعدد در قالب کتاب، رساله و مقاله صورت گرفته است. این تحقیقات بسیار عام بوده و کلیت تأثیرگذاری بر زندگی انسان و جوامع را مورد مطالعه قرار داده است. به طور مشخص در رابطه با تأثیر هوش مصنوعی بر سیاست خارجی، منابع زیادی وجود ندارد. با این همه، مهم ترین تحقیقاتی که در رابطه با موضوع این پژوهش اهمیت دارد، عبارتند از:

هاین و فلوریدی (2022) در تحقیقی با عنوان «هوش مصنوعی با ارزش های امریکایی و شاخص های چینی: بررسی تطبیقی رویکرد امریکا و چین در حوزه مصنوعی»^۱ تلاش نموده پالیسی دو کشور در حوزه هوش مصنوعی را بررسی نموده و دستاوردهای شان را مشخص نماید. هم چنین، نویسنده تأثیر هوش مصنوعی بر رقابتی شدن سیاست خارجی آن ها را مورد تحلیل قرار داده است. در نهایت نویسنده معتقد است که ماهیت سیاست خارجی با رشد تکنولوژی هوش مصنوعی متحول شده و سیاست بین الملل را متحول خواهد کرد (Hine and Floridi, 2022).

تحقیق مهم دیگر در این عرصه توسط ونین (2023) با عنوان «تأثیر استراتژی هوش مصنوعی بر سیاست خارجی و توسعه اقتصادی چین»^۲ انجام شده است. نویسنده معتقد است که رویکرد چین به هوش مصنوعی در بلندمدت، این کشور را تبدیل به کانون دانش جهانی نموده و جایگاه چین در تعاملات جهانی را تقویت خواهد کرد. به علاوه، دانش هوش مصنوعی باعث افزایش صادرات و کاهش واردات و منجر به افزایش نفوذ جهانی این کشور شده است. این امر منجر به افزایش رقابت در سیاست خارجی قدرت های بزرگ و تغییر ماهیت رقابت ها نیز خواهد شد (Wenning, 2023).

^۱ -Artificial intelligence with American values and Chinese characteristics: a comparative analysis of American and Chinese governmental AI policies.

^۲ -What Influence Does the AI Strategy Have on Possible Outcomes of Chinese Foreign Policy and Economic Development?

میراحمدی و امیدی (۱۴۰۲) در مقاله‌ای با عنوان «کاربرد هوش مصنوعی در تصمیم‌گیری سیاست خارجی؛ ظرفیت‌ها و چالش‌ها»، معتقد است که هوش مصنوعی سیاست خارجی کشورها را با فرصت‌ها مشکلات جدید مواجه نموده است. بخش اعظم مقاله، بررسی کارکردهای کارگزارهای هوش مصنوعی در حوزه تصمیم‌گیری است. وی تحقیقاتی را مورد بررسی قرار داده که هوش مصنوعی «انسان‌نما» تلاش نموده است تا جایگزین انسان کارگزار شود. هرچند این پروژه موفقیت کامل کسب نکرده اما توانسته بسیاری از محدودیت‌های انسان در تصمیم‌گیری را مرتفع کند (میراحمدی و امیدی، ۱۴۰۲).

بررسی‌های بالا نشان می‌دهد که منابع تحقیقاتی نامبرده رقابت‌ها در عرصه هوش مصنوعی و تلاش قدرت‌های بزرگ برای پیشگامی در این عرصه را مورد توجه قرار داده‌اند. در این تحقیقات رقابت میان امریکا و چین به عنوان دو قدرت برتر و رقیب پررنگ شده است. تلاش پژوهش حاضر، تأکید بر تأثیراتی است که در کل سیاست خارجی کشورها را متأثر نموده و تحولات بنیادین در سیاست خارجی کشورها را رقم خواهد زد. لذا این پژوهش در کنار سایر تحقیقات انجام شده در این عرصه، تأثیرات هوش مصنوعی بر سیاست خارجی کشورها را قابل فهم‌تر می‌سازد.

۲. بررسی مفاهیم

۲-۱. مفهوم هوش مصنوعی

اصطلاح هوش مصنوعی برای نخستین بار از دهه ۱۹۵۰ میلادی به بعد وارد ادبیات علمی جهان گردید. در فرایند جنگ دوم جهانی، با توجه به نیازمندی‌های متحدین و متفقین به دستاوردهای جدید و پیروزی در جنگ، اقداماتی انجام دادند که بنیاد تحقیق در حوزه هوش مصنوعی را فراهم کرد. تلاش کشورهای دو طرف جنگ برای دسترسی به اطلاعات همدیگر باعث توجه به دستگاه‌های رمزگشا و دسترسی به اطلاعات سری شد. به‌طورمثال، به‌منظور رمزگشایی از پیام‌های ارسالی، اندیشمندی به نام آلن تورینگ

ماشین جدیدی ساخت. هم‌چنین این سؤال را مطرح کرد که انسان‌ها برای حل مشکلات و رفع چالش‌ها از قدرت استدلال و تفکر استفاده می‌کنند؛ آیا ماشین‌ها هم می‌توانند چنین ظرفیت و توانایی را برای حل مشکلات دارا باشند؟ به عبارت دیگر، آیا ماشین‌ها هم می‌توانند فکر کنند؟ (مجیدی و بایزیدی، ۱۴۰۳: ۳۴). همین سؤال باعث شد که این فرضیه در ذهن اندیشمندان شکل گیرد که می‌توان ماشین‌هایی تولید کرد که قابلیت و ظرفیت فکر کردن، تصمیم گرفتن و عمل کردن را دارا باشد. در ادامه جان مکاریتی در سال ۱۹۵۶ رسماً از اصطلاح هوش مصنوعی برای توصیف ماشین‌هایی که ظرفیت‌های انسانی برخوردارند استفاده نمود (مسعودیان و ترابی، ۱۴۰۴: ۱۴۵).

هوش مصنوعی که در مقابل هوش طبیعی به کار می‌رود، در عصر کنونی در حال تبدیل شدن به گفتمان مسلط می‌باشد. هرچند تعریف واحد و جامع از اصطلاح هوش مصنوعی وجود ندارد، اما هراندیشمند با توجه به مبنای کاری خود، تعریف خاصی ارائه نموده است. هانلین و کاپلان معتقدند که هوش مصنوعی مجموعه‌ای از تئوری‌ها و تکنیک‌هایی است که به منظور تولید ماشین‌هایی با قابلیت شبیه‌سازی هوش انسانی، پیاده‌سازی و اجرا می‌گردد (هانلین و کاپلان، ۱۴۰۲: ۷۴). ارسیساتی معتقد است که هوش مصنوعی حوزه علمی [جدید] و هم‌چنین مجموعه‌ای گسترده از تکنالوژی است که وظایفی از قبیل تصمیم‌گیری از طریق جمع‌آوری، پردازش و تفسیر اطلاعات را انجام می‌دهند که [معمولاً از] هوش [طبیعی] انسانی انتظار می‌رود، انجام دهد (Arcesati, 2021).

برخی از محققین معتقدند [هوش مصنوعی] ماشین‌هایی هستند که هوش انسانی را شبیه‌سازی می‌کنند و وظایفی را انجام می‌دهند که در غیر این صورت توسط ذهن انسان انجام می‌شود. با این حال این ماشین‌ها آن وظایف را کارآمدتر از انسان انجام می‌دهند؛ بنابراین بر تأثیرات محیطی غلبه می‌کنند (تقی‌پور، بیکتاشی، جانقربان، ۱۴۰۴: ۲۵۱). ماروین منسکی یکی از پیشگامان این عرصه معتقد است که هوش مصنوعی

علم ساخت ماشین‌ها برای انجام کارهایی است که اگر توسط انسان‌ها انجام شوند، نیاز به هوش [تفکر] دارند (Fjelland, 2020). برخی معتقدند که هوش مصنوعی یعنی ابزاری که بتوان به کمک آن کارهایی کرد که شاید یک انسان به صورت دقیق نتواند انجام دهد. در واقع روند استفاده از چیزی که دارای بخشی از قابلیت انسان باشد و بتواند نیازهای انسان‌ها را در پهنه‌های گوناگون رفع کند اما خود انسان نباشد، به نام هوش مصنوعی یاد می‌شود. این بخش از پیشرفت تکنولوژی که ساخته خود بشر است تا هنوز به صورت دقیق و فراگیر قابل درک و تبیین نیست اما با وجود پیچیده بودن بخش زیادی از آن، واژه هوش مصنوعی پی‌درپی در میان دولت‌ها و افراد استفاده می‌شود (رضاپور، ۱۴۰۳: ۱۶۹).

همان‌طور که بررسی‌ها نشان می‌دهد، هوش مصنوعی اصطلاحی است که برای افراد مختلف معانی متفاوتی دارد. با توجه به تعاریف مطرح شده توسط محققین، در یک جمع‌بندی می‌توان گفت وقتی صحبت از هوش می‌شود، قدرت ادراک، دریافت اطلاعات از محیط اطراف، تجزیه و تحلیل آن، ثبت و نگهداری و استفاده در تصمیم‌سازی‌ها است. اگر این هوش توسط موجود طبیعی مثل انسان اتفاق بیفتد، هوش طبیعی می‌نامیم و اگر همه‌ی این فرایندها توسط یک ماشین اتفاق بیفتد، به آن هوش مصنوعی می‌گویند. به عبارت دیگر، هوش مصنوعی، تکنولوژی مبتنی بر یادگیری ماشینی، پردازش زبان طبیعی، پردازش از طریق قدرت محاسباتی گسترده داده و در نهایت تصمیم‌گیری خودکار در رباتیک یا نرم‌افزاری را امکان‌پذیر می‌کند که می‌تواند جایگزین وظایفی شود که زمانی منحصراً عمل و قضاوت انسانی انجام می‌شدند. سرعت کاربرد هوش مصنوعی در صنایع مختلف به‌طور غیرقابل تصور در حال رشد می‌باشد. به‌طورمثال، تولید و کاربرد موترهای اتومات و بدون موتروان که روزگاری امری غیرممکن بود، و یا شوق انسان از تولید موجود غیرزیستی که

جایگزین کامل انسان خواهد شد. براین اساس می‌توان گفت که هوش مصنوعی سه بخش دارد: ۱. اطلاعات^۱. ۲. سخت‌افزار^۲. ۳. الگوریتم‌ها یا نرم‌افزارها^۳.

هوش مصنوعی نیاز اولیه‌اش داده است. غول‌های حوزه تکنولوژی از قبیل گوگل، متا، علی‌بابا، تسلا و... سال‌ها است که داده‌ها را جمع‌آوری می‌کنند و جهان به سطح بالایی از داده رسیده که گام اول برای حضور گسترده هوش مصنوعی در زندگی جوامع و بشر است.

۲-۲. انواع هوش مصنوعی

مبنای این تقسیم‌بندی‌ها براساس میزان حضور انسان خردمند یا انسان موجود در کنترل و مدیریت آن تعریف شده است. از زمان طرح مفهوم هوش مصنوعی در دهه ۵۰ قرن بیستم میلادی تاکنون، سه نسل از هوش مصنوعی به‌صورت تکنولوژیک و علمی تعریف و در صنایع مختلف به کار رفته است:

۱. هوش مصنوعی ضعیف^۴: این دسته از هوش مصنوعی با حجم زیادی از داده‌ها کار می‌کند؛ الگوهای موجود بین داده‌ها را پیدا می‌کند و در موارد مشابه تصمیماتی می‌گیرد که در گذشته هم مانند آن وجود داشته است. در این نوع هوش مصنوعی ما ادراک معنوی، احساسی و عواطف را نداریم؛ صرفاً داده هست. چیزی که تا امروز اتفاق افتاده و ما از آن استفاده می‌کنیم در حقیقت هوش مصنوعی ضعیف بوده و در صنایع مختلف به کار رفته است. به‌طورمثال، ماشین‌هایی کالاشویی، جاروهای برقی، موترهای بدون موتروان و... در این دسته قرار می‌گیرند که توانسته سهولت‌های فراوانی در زندگی انسان فراهم کنند.

^۱ . Data

^۲ . Hardware

^۳ . Algorithms (Software)

^۴ . Weak AI

۲. هوش مصنوعی عمومی^۱: این دسته از هوش مصنوعی علاوه بر داده‌ها، موضوعاتی از قبیل عواطف، احساسات و اخلاق هم اضافه خواهند شد. هوش مصنوعی عمومی خیلی شبیه به انسان خواهد بود؛ با این همه این نسل از هوش مصنوعی تحت کنترل انسان بوده و از انسان پیشی نخواهد گرفت. هرچند هنوز عملی نشده اما بشر در تلاش است که در صنایع مختلف این نسل از هوش مصنوعی را ایجاد کنند.

۳. هوش مصنوعی قوی^۲: این دسته از هوش مصنوعی، می‌تواند پردازش‌ها را بسیار سریع‌تر و با کیفیت بالاتر از انسان انجام داده و احتمالاً کنترل آن توسط انسان مشکل و یا امکانپذیر نخواهد بود. در این نسل ما با سرعت و دقتی مواجه هستیم که توسط عامل غیرانسانی مدیریت شده و ما را بهتر از خود ما می‌شناسد. می‌توان گفت که هوش مصنوعی قوی کامپیوترهای بسیار دقیق برنامه‌ریزی شده هستند که به معنای دقیق کلمه همانند انسان قدرت فهم و شناخت دارند (Fjelland, 2020). این دسته از هوش مصنوعی هنوز واقعیت عینی نیافته اما در تخیل انسان، ایجاد این نسل امکانپذیر می‌باشد.

۳. آینده هوش مصنوعی در سیاست‌گذاری کشورها

هوش مصنوعی و کاربرد آن در حوزه‌های مختلف مورد توجه همه کشورها می‌باشد. برخی کشورها فقط به عنوان یک موضوع علمی به آن نگاه می‌کند. برخی کشورها تلاش دارند که آن را در تمام حوزه‌های حکومت‌داری به امر کاربردی تبدیل کنند و برخی کشورها نگاه بدبینانه داشته و تلاش می‌کنند، مانع رشد آن شوند. در کل کشورهای پیشرو در صنعت و تکنولوژی جهانی، مسأله هوش مصنوعی را بخش اصلی سیاست‌گذاری کلان خود در آینده تعریف نموده‌اند.

ایالات متحده به عنوان کشور پیش‌تاز در حوزه تحقیقات علمی، در زمینه هوش

^۱ . AGI

^۲ . Super Intelligent or Strong AI

مصنوعی نیز توجه خاص نموده است. هرچند، توسعه سیاست‌های هوش مصنوعی محور در امریکا در دوره باراک اوباما از ۲۰۱۶ به بعد مورد توجه جدی قرار گرفت، اما اقدام جدی در دولت بایدن صورت گرفت. در سال ۲۰۲۱ دولت بایدن یک گروه کاری در حوزه هوش مصنوعی با اهداف زیر را مورد توجه قرار داد:

۱. نوآوری در حوزه هوش مصنوعی
 ۲. توسعه هوش مصنوعی قابل اعتماد
 ۳. آموزش [هوش مصنوعی]
 ۴. فراهم کردن [زیرساخت‌های لازم]
 ۵. کابردی کردن [هوش مصنوعی]
 ۶. همکاری بین‌المللی [در حوزه هوش مصنوعی]. (Hine and Floridi, 2022: 263)
- کاخ سفید به منظور حفظ برتری در حوزه هوش مصنوعی، فرمان اجرایی ۱۳۸۵۹ [با عنوان] «حفظ رهبری امریکا در هوش مصنوعی» را تدوین نمود (Fischer and Others, 2021: 16).
- براساس برنامه جدید دولت ترامپ، موفقیت در حوزه هوش مصنوعی به معنای شکل‌دهی آینده قدرت [جهانی] است. مطابق با این دیدگاه هوش مصنوعی ستون [اصلی] سلطه جیوپولیتیکی و اقتصادی امریکا را شکل می‌دهد (Jensen and Atalan, 2025). در کل می‌توان گفت که سیاست خارجی امریکا در رابطه با هوش مصنوعی ترکیبی از رقابت با چین، رهبری جهانی در مقررات گذاری و حفظ برتری تکنولوژیک است. این سیاست‌ها به مرور به یکی از محورهای اصلی سیاست خارجی این کشور در تعاملات بین‌المللی تبدیل شده است.
- کشور دیگر پیش‌تاز در حوزه هوش مصنوعی، چین است. اهمیت هوش مصنوعی در دولت چین از سال ۲۰۱۷ با تصویب طرح «توسعه نسل جدید هوش مصنوعی» در

دولت چین مورد توجه قرار گرفت. براساس این طرح، رهبری این کشور در توسعه هوش مصنوعی اولویت اصلی سیاست خارجی چین است. برای دستیابی به این هدف، چین ترکیبی از ابتکارات دولت مرکزی، دولت محلی و بخش خصوصی استفاده می‌کند؛ این ابتکارات در نهایت باعث حفظ ثبات اجتماعی و تشویق نوآوری و پیشرفت علمی خواهد شد (Hine and Floridi, 2022: 264-265). این امر نشان می‌دهد که دولت چین، سیاست خارجی هوش مصنوعی محور را در اولویت قرار داده و تلاش می‌کند تا سال ۲۰۳۰ تبدیل به کشور پیشگام در حوزه هوش مصنوعی گردد.

اقدام مهم دیگر چین برای پیشگامی در حوزه هوش مصنوعی، طرح^۱ NGAIDP است. مطابق با این طرح برنامه‌های آموزشی هوش مصنوعی در مکاتب از دوره ابتدایی برای بهبود کیفیت آموزشی گنجانده شده و به‌منظور موثریت این طرح، زمینه تبادل علمی در حوزه هوش مصنوعی میان مکاتب، دانشگاه‌ها و بخش صنعت را فراهم نموده و جوانان چین را برای موفقیت در رقابت‌های بین‌المللی آماده خواهد کرد. راهبرد هوش مصنوعی محور چین بر روی توسعه نرم‌افزار، سخت‌افزار و خدمات کاربرد هوش مصنوعی از قبیل چیپ‌ها^۲، ربات‌های هوش مصنوعی تجاری^۳، خدمات اطلاع‌محور هوش مصنوعی^۴ و سایر بخش‌های کلیدی مانند هدف‌های استراتژیک هوش مصنوعی شامل تقویت نوآوری، رشد، دستیابی به استعدادها و ایجاد فرصت‌های تجاری جدید برای شرکت‌های تجاری است (Wenning, 2023: 62).

مطابق آمارها، می‌توان گفت که دولت چین از سال ۲۰۲۱ به بعد سرمایه‌گذاری در حوزه هوش مصنوعی را در حدود یک تریلیون یوان (تقریباً ۱۴۷ میلیارد دلار

^۱ . Next Generation Artificial Intelligence Developing Plan

^۲ . Chips

^۳ . Commercial AI Robots

^۴ . Basic AI data Services

امریکایی) (رضایور، ۱۴۰۳: ۱۷۰) در نظر گرفته که باعث برتری این کشور در بخش هوش مصنوعی را نشان می‌دهد.

کشورهای عضو اتحادیه اروپا نیز بر نقش هوش مصنوعی برای نقش آفرینی در تحولات جهانی توجه نموده‌اند. اقدامات مشترک کشورهای عضو از سال ۲۰۱۸ با عنوان «هوش مصنوعی برای اروپا»^۱ آغاز و با طرح‌های «نشست متخصصین حوزه هوش مصنوعی»، «اعتمادسازی انسان‌محور در حوزه هوش مصنوعی»، «قانونمندی‌سازی توسعه هوش مصنوعی»، «برگزاری کنفرانس‌های [بین‌المللی جهت همکاری جهانی] در حوزه هوش مصنوعی» تاکنون ادامه داشته است (European Commission website, 2025).

در کل کشورهای عضو اتحادیه اروپا اهداف زیر را در حوزه هوش مصنوعی دنبال می‌کنند:

۱. کاربردی کردن و توسعه هوش مصنوعی
۲. فراهم کردن زیرساخت‌های توسعه هوش مصنوعی از لابراتوار تا بازار مصرف
۳. اعتمادسازی برای این که هوش مصنوعی در خدمت انسان بوده و برای توسعه جامعه مفید است.
۴. رهبری استراتژیک در بخش‌هایی که هوش مصنوعی تأثیر بالا می‌گذارد (European Commission website, 2025).

سایر کشورها نیز به‌طور پراکنده بر ضرورت سرمایه‌گذاری در حوزه هوش مصنوعی به درجات مختلف توجه نموده‌اند. به‌طورمثال، امارات متحده عربی وزارت خانه مستقل باعنوان «وزارت هوش مصنوعی» ایجاد نموده است؛ مقامات روسیه نیز آینده رهبری جهان را وابسته به برتری درحوزه هوش مصنوعی دانسته‌اند؛ تمام کشورها نشست‌ها و

^۱ . Artificial Intelligence for Europe

سمینارهای داخلی و بین‌المللی با محوریت هوش مصنوعی را برگزار نموده‌اند. این امر نشان می‌دهد که آینده سیاست خارجی کشورها نمی‌تواند توسعه روزافزون تأثیرگذاری هوش مصنوعی بر جنبه‌های مختلف زندگی بشر را نادیده بگیرند. به عبارت دیگر، هوش مصنوعی به عنوان عامل شکل دهنده به محیطی که دیپلماسی در آن صورت می‌گیرد، به‌خوبی می‌تواند به عنوان تکنولوژی تعیین‌کننده زمان ما شناخته شود و بنابراین پتانسیل تغییر بنیادین نظم بین‌المللی را دارد (ملایی و کافی، ۱۴۰۱: ۳۱۶).

۴. هوش مصنوعی و سیاست خارجی

هرچند کاربرد هوش مصنوعی در حوزه‌های اقتصاد و امنیت بین‌الملل موضوع جدیدی نیست اما تحقیقات در رابطه با تأثیر هوش مصنوعی بر سیاست خارجی از سال ۲۰۱۵ به بعد شروع شده است. بندیک و رولینگ برای نخستین بار رابطه هوش مصنوعی و سیاست خارجی و نحوه تأثیرگذاری آن بر همکاری‌های بین‌المللی و تعیین جایگاه کشورها در نظام بین‌الملل را مورد بررسی قرار دادند (Wenning, 2023: 60). به‌طور کلی می‌توان گفت که هوش مصنوعی در حوزه سیاست خارجی تأثیرات زیر را داشته است:

۴-۱. هوش مصنوعی و رقابتی شدن روزافزون سیاست خارجی کشورها

سیاست خارجی عرصه تعامل کشورها برای تحقق منافع ملی است. محققین، کشور بدون سیاست خارجی [و منافع ملی مشخص] را به یک کشتی در دریای عمیق و پهناور بدون هیچ‌گونه آگاهی از مسیر تشبیه نموده‌اند (As, 2018: 1). این عرصه می‌تواند ترکیبی از بازی با حاصل جمع صفر به منظور ایجاد موازنه قدرت در یک شرایط رقابتی و یا عرصه همکاری برای رسیدن به توسعه همه‌جانبه همه بازیگران باشد (Smith and Others, 2012: 65-66). این که سیاست خارجی را عرصه رقابت و یا همکاری تلقی کنیم، بستگی به نوع نگرش بازیگران سیاست خارجی به نظام بین‌الملل

دارد. این نگرش ترسیم‌کننده رسیدن به منافع ملی و جایگاه شایسته در میان سایر ملت‌ها است. عوامل مختلف در هدایت سیاست خارجی، جهت‌گیری و موفقیت تأثیرگذار است که یکی از این عوامل تکنولوژی مدرن مثل هوش مصنوعی است. باتوجه به جدید بودن، ابهام و میزان تأثیرگذاری هوش مصنوعی بر زندگی جوامع، تعامل کشورها در سیاست خارجی در حوزه هوش مصنوعی، با احتیاط و نظارت همراه بوده و قبل از این که کشورها همکاری در این زمینه را مورد توجه قرار دهند، بیشتر رویکرد رقابتی را اتخاذ نموده‌اند. تلاش کشورها برای پیشگامی در این عرصه، باعث رقابتی‌تر شدن سیاست خارجی آن‌ها می‌شود. به‌طورمثال، سیاست خارجی دو ابرقدرت امریکا و چین در عرصه هوش مصنوعی هرروز رقابتی‌تر شده و دورنمای همکاری آن‌ها مبهم و بدون افق روشن ترسیم شده است. ایالات‌متحده امریکا در استراتژی امنیت ملی این کشور رسماً اعلام کرد: «[عصر] رقابت قدرت‌های بزرگ بازگشته است» (Sherman, 2019). دونالد ترامپ در صفحه اجتماعی تراث سوشیال^۱ ضمن تأکید بر تحریم‌ها علیه چین، برای مهار چین و حفظ برتری امریکا در دسترسی به عناصر کمیاب و تکنولوژی مدرن و رقابتی شدن سیاست خارجی دو کشور تأکید نمود (Froman, 2025). همچنین پلان اجرایی هوش مصنوعی ترامپ، یک رقابت تسلیحات جهانی در حوزه هوش مصنوعی پیشنهاد کرده است. طرح مذکور با استدلال حیاتی بودن برای امنیت ملی، رشد اقتصادی و پیشرفت علمی کشور، به دنبال این است که سلطه جهانی بلامنازع ایالات متحده بر تکنولوژی در حال گسترش هوش مصنوعی را ایجاد نماید (Whitehouse website, 2025). این موارد نشان می‌دهد که سیاست خارجی کشورها برای برتری در حوزه هوش مصنوعی، بر رقابتی شدن سیاست خارجی آن‌ها تأثیر مستقیم داشته است.

^۱ - Truth Social

۲-۴. هوش مصنوعی و کمک به تصمیم‌گیرنده و تسریع فرایند تصمیم‌گیری

انسان‌ها به‌طورکلی و رهبران و تصمیم‌گیران سیاست خارجی به‌طور خاص، تصمیم‌گیران بدون نقص و کاملی نیستند. انسان‌ها چه به‌صورت انفرادی و چه به‌صورت جمعی برای اتخاذ تصمیمات درست و با کیفیت با چالش‌ها و محدودیت‌هایی مواجه هستند. این محدودیت‌ها و چالش‌ها، نیاز به تحقیقات دقیق، تجزیه و تحلیل دقیق داده‌ها و رویکردی چندرشته‌ای و استفاده از ظرفیت‌های مختلف مانند هوش مصنوعی برای ارتقای کیفیت تصمیم‌گیری سیاست خارجی را برجسته می‌کنند (میراحمدی و امیدی، ۱۴۰۲: ۲۷۳). افزایش سطح دانش بشر، افزایش داده‌های اولیه و چندبعدی شدن این داده‌ها، وابستگی روزافزون جنبه‌های مختلف زندگی افراد و جوامع، شرایط تصمیم‌گیری را سخت‌تر نموده است. استفاده از چنین سطح وسیع داده و تجزیه و تحلیل دقیق آن‌ها نیازمند زمان طولانی است. در چنین شرایطی، هوش مصنوعی ابزار مفید در تجزیه و تحلیل انبوه اطلاعات و کمک به اتخاذ تصمیم‌های دقیق می‌باشد.

هوش مصنوعی با استفاده از الگوریتم‌های تعریف شده برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، این ظرفیت را دارد که اطلاعات پیچیده و درهم تنیده در حوزه سیاست خارجی را در کوتاه‌ترین زمان تجزیه و تحلیل نموده و در اختیار کارگزاران تصمیم‌گیرنده قرار دهند. در سال ۲۰۲۵ ده هوش مصنوعی که در پردازش اطلاعات و تجزیه و تحلیل آن‌ها در حوزه‌های مختلف طرح شده، عبارتند از: Powerdrill Bloom, Painting, Microsoft Power BI, Polymer, Julius AI, Simple Analytics, Akkio, MonkeyLearn, Sisense, Canaries (Powerdrill Website, 2025). این پلتفرم‌ها نه تنها زمان لازم برای تجزیه و تحلیل را کوتاه‌تر می‌کند، بلکه حوادث و گزینه‌های احتمالی را در اختیار کارگزار قرار داده و از بروز پیامدها و نتایج ناخواسته یا ناگوار چه در سطح داخلی چه

در سطح بین‌المللی جلوگیری می‌کند. در نتیجه، هوش مصنوعی ابزار مهم برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، پیش‌بینی احتمالات و تصمیم‌گیری برای کارگزاران دستگاه دیپلوماسی کشورها بوده و خواهد بود.

۳-۴. هوش مصنوعی و شبیه‌سازی فضای مذاکره

از واژه شبیه‌سازی تعاریف متعددی ارائه شده است. سیلوان و باونانی معتقدند که شبیه‌سازی نه جهان واقعی بلکه تفسیری از جهان واقعی است؛ شبیه‌سازی ممکن است توسط عامل انسانی صورت گیرد و یا توسط سیستم‌های مجازی (Bhvenani and Sylvan, 2017). در سیاست خارجی و روابط بین‌الملل شبیه‌سازی توسط عامل انسانی از آغاز قرن بیستم مورد توجه قرار گرفته و مؤسسه تحقیقاتی رند در این زمینه پیشگام بوده و یافته‌های خود را با نهادهای تصمیم‌گیری شریک می‌کردند. سپس مراکز علمی و دانشگاه‌های بزرگ جهان تحقیقات گسترده‌ای با بکارگیری روش شبیه‌سازی انسانی انجام دادند. فرایند شبیه‌سازی توسط سیستم‌های مجازی با استفاده از کامپیوتر و نرم‌افزارهای تجزیه و تحلیل اطلاعات از آغاز قرن بیست و یکم شروع شده و به اوج رسید. امروزه کشورهای توسعه‌یافته با استفاده از هوش مصنوعی در تمام حوزه‌ها مخصوصاً سیاست خارجی برای شبیه‌سازی و پیش‌بینی سناریوهای محتمل به‌طور گسترده استفاده می‌کنند (Bhavnani and Sylvan, 2017). هارولد گوتزکو در سال ۱۹۵۰ در مقاله‌ای یکی از عوامل مهم تأثیرگذار بر سیاست خارجی کشورها را تکنولوژی می‌داند (Guetzkow, 1950: 421). شبیه‌سازی‌ها معمولاً به صورت حضوری یا بر روی یک پلتفرم مجازی سفارشی که امکان مشارکت از سراسر جهان را فراهم می‌کند، برگزار می‌شوند (FP Analytics Website, 2025).

یکی از ظرفیت‌هایی که هوش مصنوعی در اختیار دستگاه دیپلوماسی کشورها قرار می‌دهد، شبیه‌سازی فضای مذاکرات دیپلماتیک است. هوش مصنوعی در

فضای شبیه‌سازی با طرح الگوهای مختلف رفتاری در تعاملات دیپلماتیک، درصد خطاهای انسانی را تا حد زیادی کاهش خواهد داد. هوش مصنوعی با کمک به تصمیم‌گیرندگان در تجزیه و تحلیل داده‌های فراوان و متنوع سیاست خارجی، توانایی ارزیابی بهتر خطرات تصمیم‌گیری و کاهش خطاها در تصمیم‌گیری را افزایش می‌دهد. این امر منجر به پیش‌بینی‌های دقیق‌تر از رویدادهای بین‌المللی و سرعت بخشیدن به فرایند تصمیم‌گیری می‌شود (میراحمدی و امید، ۱۴۰۲).

در کل شبیه‌سازی فضای مذاکره توسط هوش مصنوعی، تلاش‌های دیپلماتیک و تصمیم‌گیری استراتژیک را تقویت می‌کند. بینش‌های عملی را در زمان واقعی در اختیار دیپلمات‌ها قرار دهد. نتایج دیپلماتیک بالقوه را پیش‌بینی کرده و تهدیدها یا فرصت‌های نوظهور را شناسایی کنند و در نتیجه، استراتژی‌های پیشگیرانه‌ای را که با اهداف امنیت ملی همسو هستند، امکان‌پذیر سازند.

۴-۴. هوش مصنوعی و نقش آفرینی به‌عنوان مترجم

در سیاست خارجی و فرایند مذاکره میان نمایندگان کشورهای مختلف، یکی از مهم‌ترین چالش‌ها زبان مذاکره است. با توجه به حساسیت‌های ناشی از تنوع زبانی، نبود زبان مشترک، رابطه مستقیم میان زبان و هویت ملی کشورها، نمایندگان دیپلماتیک کشورها تلاش می‌کنند که در حد امکان از زبان ملی خود استفاده نموده و به آن اولویت دهند. در چنین شرایطی، وجود سیستم کامپیوتری و نرم‌افزاری که در لحظه قابلیت ترجمه به زبان‌های مختلف را داشته باشد، می‌تواند کمک چشمگیری به روابط دیپلماتیک میان نمایندگان کشورها داشته باشد.

به عبارت دیگر، استفاده از سیستم پردازش خودکار زبان می‌تواند مذاکرات را بی‌واسطه و بی‌نیاز از مترجم انسانی کند و زمان صرف شده برای ترجمه متوالی را کاهش دهد. هوش مصنوعی می‌تواند با کاهش موانع زبانی بین کشورها، به ارتقای روابط بین

دولت‌ها کمک کند، از طریق فناوری‌های تشخیص تصویر و مرتب‌سازی اطلاعات، امنیت مأموریت‌های دیپلماتیک را افزایش دهد (ملایی و کافی، ۱۴۰۱: ۳۱۷).

در نتیجه می‌توان گفت که هوش مصنوعی نیاز به مترجم انسانی در نشست‌های دیپلماتیک را کاهش داده و با ارائه خدمات همزمان ترجمه به زبان‌های مختلف، علاوه بر حل مشکل افهام و تفهیم، دیپلوماسی چندجانبه را افزایش دهد. در کل، محققین معتقدند که کاربرد هوش مصنوعی در ترجمه زبان، موانع ارتباطی را از بین برده و امکان تعاملات یکپارچه‌تر بین طرفین [به‌صورت دوجانبه و چندجانبه] با پیشینه‌های زبانی متنوع را فراهم کرده است (Midfa, 2024). تأثیری که می‌تواند سیاست خارجی کشورها را پویاتر، سریع‌تر و با دستاوردهای بیشتر همراه سازد.

۵-۴. هوش مصنوعی و کمک به ذخیره‌سازی، تجزیه و تحلیل و مقایسه

اطلاعات

عصر حاضر، عصر اطلاعات و افزایش روزافزون میزان آن در حوزه‌های مختلف از جمله سیاست خارجی است که باعث شده تصمیم‌گیرندگان در فرایند تصمیم‌گیری با حجم زیادی از داده‌ها دسترسی باشد که قبلاً وجود نداشت. دسته‌بندی، ذخیره‌سازی و تجزیه و تحلیل این حجم بالای از اطلاعات توسط انسان سخت و گاهی غیرممکن می‌باشد. در چنین شرایطی تصمیم‌گیری نیز با چالش‌های جدی مواجه خواهد بود. از آن‌جا که هوش مصنوعی نیاز اولیه‌اش اطلاعات بوده و از سرعت تطبیق، بررسی و ذخیره‌سازی بالایی برخوردار است، می‌تواند در فرایند تصمیم‌گیری و تحلیل جوانب مختلف داده‌ها به تصمیم‌گیرندگان سیاست خارجی کمک کند.

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های هوش مصنوعی، برخورداری از ظرفیت بالای تجزیه و تحلیل اطلاعات پیچیده می‌باشد. نرم‌افزارهای مختلف هوش مصنوعی اطلاعات را دقیق‌تر، سریع‌تر و کاربردی‌تر از ذهن انسان انجام می‌دهد. سیستم‌های هوش

مصنوعی می‌توانند در مواقع بحران، کمک بزرگی به دیپلومات‌ها کنند تا آنچه را که در حال وقوع است، درک کنند (تجزیه و تحلیل توصیفی) و روندهای احتمالی پیش رو را بشناسند (پیش‌بینی) (ملایی و کافی، ۱۴۰۱: ۳۱۹). به عبارت دیگر، ظرفیت و توانایی هوش مصنوعی در ذخیره‌سازی اطلاعات و توان مقایسه اطلاعات مشابه، قابل توجه است که می‌تواند بسیاری از چالش‌ها و محدودیت‌های بشر در فرایند تصمیم‌گیری را رفع نموده و به اتخاذ تصمیمات عقلانی و هدف‌محور کمک کند.

۶-۴. هوش مصنوعی و از بین رفتن موازنه جهانی قدرت

نظم جهانی موجود، نتیجه تحولات قدرت بعد از جنگ دوم جهانی است. افزایش تعارض میان متحدین و متفقین در دهه‌های اول قرن بیستم، قدرت‌های بزرگ استعماری را به‌سوی جنگ جهانی اول و دوم سوق داد. پاتریس توشار و همکارانش در یک تحقیق تاریخی معتقدند که رقابت قدرت‌های استعماری اروپا در حوزه مستعمره و پیشرفت فوق‌العاده بشر در زمینه دستاوردهای تکنولوژیکی و دانش فنی جهان را به‌سوی تعارض [هدایت] نمود. این پیشرفت زمینه تولید جنگ‌افزارهای جدید را فراهم نموده و در نهایت این کشورها را به‌سوی جنگ جهانی هدایت نمود (توشار و دیگران، ۱۳۸۴: ۲۵۴-۲۸۰). این جنگ باعث افول قدرت‌های استعماری اروپا و ظهور دو ابرقدرت ایالات متحده و اتحاد جماهیر شوروی شد. متفقین در پایان جنگ، نظام بین‌الملل کنونی را بنیان نهادند که برخی از محققین آن را به عدالت متفقین نامیده و تاکنون توانسته ثبات نسبی جهانی را فراهم کنند.

تحول در حوزه دانش و تکنولوژی و ظهور ظرفیت‌های جدید در حوزه تکنولوژی از جمله هوش مصنوعی، باعث متزلزل شدن نظم ناشی از پایان جنگ جهانی دوم شد. ظهور کشورهای قدرتمند جدید، ظرفیت و توانایی آن‌ها در حوزه دانش جدید از قبیل

هوش مصنوعی، موازنه قدرت جهانی را از بین برده و رقابت میان قدرت‌های بزرگ برای سلطه بر دانش جدید و زمینه‌های تغییر نظام جهانی را فراهم نموده است.

ظرفیتی که هوش مصنوعی برای گسترش منافع اقتصادی و امنیتی کشورها فراهم کرده، هم‌چنان زمینه رقابت میان کشورهایی را فراهم کرده که به دنبال برتری در حوزه تکنولوژی پیشرفته می‌باشند. تأثیر هوش مصنوعی بر رقابت جهانی و تغییر موازنه قوا را می‌توان در بیانات رهبران کشورهای مختلف مخصوصاً قدرت‌های بزرگ مشاهده نمود. به طور مثال ولادیمیر پوتین رئیس جمهور روسیه در یک سخنرانی در جمع محصلان به صراحت گفت: هر کشوری که در مسیر هوش مصنوعی رهبری و مدیریت داشته باشد، بر امور جهانی مسلط خواهد شد. [لذا] هوش مصنوعی همان آینده است؛ نه تنها برای روسیه بلکه برای همه کشورها. هوش مصنوعی علاوه بر خلق فرصت‌های بی‌شمار، تهدیدات جدی نیز به همراه خواهد داشت که قابل پیش‌بینی نیست. هرکسی در این حوزه پیش‌تاز باشد، رهبر جهان خواهد بود (Vincent, 2017).

در شرایط کنونی، چین در تلاش است که شکل جدیدی از موازنه قدرت مبتنی بر قابلیت‌های تکنولوژی جدید در نظام بین‌الملل شکل دهد. کارشناسان معتقدند که در دنیای کنونی هرگونه تحول قدرت تابع تفاوت در توان تکنولوژیک میان کشورها است (پوستین‌چی، ۱۴۰۳: ۱۹۷).

واقع‌گرایان معتقدند هوش مصنوعی می‌تواند نگرانی دولت‌ها نسبت به امنیت و حاکمیت خود را افزایش دهد. جنگ‌افزارهای جدید تولید شده بر پایه تکنولوژی‌های نوین این توانایی را دارند که به دولت‌ها برتری‌های راهبردی ببخشند. هوش مصنوعی این توانایی را دارد که شکاف میان قدرت‌های بزرگ را عمیق‌تر سازد و از این رو مرحله جدیدی از هژمونی مطلق در هوش مصنوعی را در روابط قدرت‌های بزرگ ایجاد کرده است (رضاپور، ۱۴۰۳: ۱۶۶).

در نتیجه، هوش مصنوعی و آثار و پیامدهای آن موازنه قدرت جهانی را تحت تأثیر قرار داده و زمینه‌های شکل‌گیری نظم جدید بین‌المللی را فراهم نموده است؛ سیاست خارجی قدرت‌های بزرگ رقابتی‌تر شده و سایر کشورها نیز در تلاش‌اند، رویکردهایی را در سیاست خارجی اتخاذ کنند که فرصت‌های لازم برای دستیابی به دانش مدرن را فراهم نموده و در این رقابت جهانی، جایگاه خود را تثبیت کنند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

یافته‌های این تحقیق، تأثیر تحول‌آفرین هوش مصنوعی در سیاست خارجی کشورها را برجسته نموده و نقش آن را به عنوان عامل تسریع‌کننده برای تصمیم‌گیری و تدوین استراتژیک بهتر در روابط بین‌الملل برجسته می‌سازد. با ادغام مدل‌سازی پیش‌بینی‌کننده و تجزیه و تحلیل پیشرفته داده‌ها، دستگاه دیپلوماسی کشورها اکنون می‌توانند اطلاعات پیچیده را با سرعت بی‌سابقه‌ای ترکیب کنند و درک دقیق‌تری از ماهیت پویای نظام بین‌الملل و سیاست خارجی کشورها ارائه دهند.

به‌طورکلی، می‌توان گفت که هوش مصنوعی سیاست خارجی کشورها را متأثر ساخته و ما شاهد تأثیرات بیشتر خواهیم بود. یافته‌ها نشان می‌دهد که حداقل‌آثار و پیامدهای هوش مصنوعی در سیاست خارجی کشورها عبارتند از:

۱. رقابتی شدن روزافزون سیاست خارجی کشورها؛
۲. کمک به تصمیم‌گیرنده و تسریع فرایند تصمیم‌گیری؛
۳. شبیه‌سازی فضای مذاکره؛
۴. نقش‌آفرینی به‌عنوان مترجم؛
۵. کمک به ذخیره‌سازی، تجزیه و تحلیل و مقایسه اطلاعات؛
۶. از بین بردن موازنه جهانی قدرت.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که سیاست خارجی کشورها با تحول دانش و تکنولوژی متحول شده و دستگاه دیپلماسی کشورها در تلاش هستند با توجه به این تغییرات فرصت‌های جدید برای موفقیت در سیاست خارجی و تأمین منافع و اهداف ملی فراهم کنند. در این راستا برای پویایی بیشتر سیاست خارجی کشور و به روز شدن، پیشنهادات زیر توصیه می‌گردد:

۱. تلاش برای سازگار کردن دستگاه دیپلماسی با تحولات جدید تکنولوژی و افزایش آگاهی در مورد هوش مصنوعی و پیامدهای آن در روابط بین‌الملل و سیاست خارجی تا زمینه انتخاب‌های سیاسی سازگار با تحولات جدید فراهم گردد.
۲. برگزاری نشست‌های علمی در رابطه با هوش مصنوعی در سطح منطقه و بین‌الملل و تلاش برای استفاده از آخرین یافته‌های جدید علمی در این زمینه و همگانی ساختن آن‌ها بخش از پالیسی وزارت امور خارجه گردد.
۳. افزایش تعامل با مراکز آموزش عالی کشورهای دیگر و کسب فرصت‌های تحصیلی در زمینه هوش مصنوعی جهت ارتقای ظرفیت دستگاه دیپلماسی.
۴. تخصیص منابع ملی در بودجه سالانه و برنامه‌های توسعه‌ای کشور برای تحقیق در بخش هوش مصنوعی
۵. حضور فعال کارگزاران سیاست خارجی در نشست‌های بین‌المللی، منطقه‌ای و داخلی مرتبط با هوش مصنوعی تا با دستاوردها در حوزه هوش مصنوعی آگاهی حاصل نمایند.
۶. عقد قراردادهای همکاری برای آموزش دستگاه دیپلماسی کشور با نهادهای علمی منطقه و جهان و ظرفیت‌سازی مبتنی بر کاربرد هوش مصنوعی.

منابع

۱. مجیدی، محمدرضا و بایزیدی، رحیم، (۱۴۰۳)، هوش مصنوعی و تحول پارادایمیک در نظریه و عمل روابط بین الملل، فصلنامه پژوهش‌های روابط بین‌الملل، شماره ۳
۲. مسعودیان، یونس و ترابی، قاسم، (۱۴۰۴)، جایگاه هوش مصنوعی در دیپلوماسی عمومی بین‌المللی، فصلنامه مطالعات بین‌المللی، شماره ۴
۳. هانلین، مایکل و کاپلان، اندریاس، (۱۴۰۲)، تاریخچه مختصری از هوش مصنوعی، گذشته، حال و آینده هوش مصنوعی، ترجمه امین حاجی‌وند و دیگران، فصلنامه تمدن حقوقی، شماره ۱۸
۴. تقی‌پور، فائزه، بیکناشی، وحید و جانقربان، علی، (۱۴۰۴)، آینده‌پژوهی کاربردهای هوش مصنوعی در صنایع رسانه، نشریه علمی آینده‌پژوهی، تهران، دوره ششم
۵. ملایی، اعظم و کافی، مجید، (۱۴۰۱)، جایگاه هوش مصنوعی در دیپلوماسی؛ ملاحظات برای جمهوری اسلامی، فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره چهارم
۶. میراحمدی، سعید و امیدی، علی، (۱۴۰۲)، کاربرد هوش مصنوعی در تصمیم‌گیری سیاست خارجی؛ ظرفیت‌ها و چالش‌ها، فصلنامه راهبرد سیاست، دوره ۱۳، شماره ۵۰
۷. توشار، پاتریس و دیگران، (۱۳۸۴)، قرن زیاده‌روی‌ها؛ از سال ۱۸۷۰ تا زمان معاصر، ترجمه عباس صفریان، تهران، وزارت امور خارجه
۸. پوستین‌چی، زهرا، (۱۴۰۳)، چالش‌های راهبردی امریکا در عصر هویت و هوش مصنوعی، فصلنامه غرب پژوهشی، سال اول، شماره ۱
۹. رضاپور، دانیال، (۱۴۰۳)، همکاری چین با آسیای مرکزی با تأکید بر هوش مصنوعی، فصلنامه مطالعات ارواسیای مرکزی، دوره ۱۷، شماره ۱

1. Wenning, Sebastian, (2023), What Influence Does the AI Strategy Have on Possible Outcomes of Chinese Foreign Policy and Economic Development?, **Advances in Social Sciences Research Journal**, Vol. 10, No 4
2. As, Bojang, (2018), The Study of Foreign Policy in International Relations, **Journal of Political Sciences and Public Affairs**, Volume 6, Issue 4
3. Guetzkow, H, (1950), Long range research in international relations, **American Perspective**, Vol 4
4. Smith, Steve, (2012), **Foreign Policy; Theories, Actors, Cases**, Oxford University Press

5. Hine, Emmie and Floridi, Luciano, (2022), **Artificial intelligence with American values and Chinese characteristics: a comparative analysis of American and Chinese governmental AI policies**, University of Oxford
6. Fischer and others, (2021), **AI Policy Levers: A Review of the U.S. Government's Tools to Shape AI Research, Development, and Deployment**, University of Oxford
7. Sherman, Justin, (2019), Reframing the U.S.-China AI "Arms Race", **New America**, Available:
<https://www.newamerica.org/cybersecurity-initiative/reports/essay-reframing-the-us-china-ai-arms-race/introduction>
8. Froman, Michael, (2025), China, the United States, and the AI Race, **Council Foreign Relations Website**, Available:
<https://www.cfr.org/article/china-united-states-and-ai-race>
9. Bhavnani, Ravi and Sylvan, David, (2017), Simulation and ABM in Foreign Policy, **Politics Website**, Available:
<https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.482>
10. **Whitehouse website**, (2025), Americas AI Action Plan, Available:
<https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/07/Americas-AI-Action-Plan.pdf>
11. **FP Analytics Website**, (2025), An Innovative Approach to Managing International Crises, Available:
<https://fpanalytics.foreignpolicy.com/simulations-peacegames/>
12. Midfa, Nail, (2024), Artificial Intelligence in Diplomacy: Transforming Global Relations and Negotiations, **Trends Research and Advisory Website**, Available:
https://trendsresearch.org/insight/artificial-intelligence-in-diplomacy-transforming-global-relations-and-negotiations/?srsId=AfmBOop1tfQEnSn55_mwEed_03bt3nKG0tsEFLkvbtaYb4I83uHQs4mJ
13. Vincent, James, (2017), putin says the nation that leads in AI will be the ruler of the world, **The Verge Website**, Available:
https://www.theverge.com/2017/9/4/16251226/russia-ai-putin-rule-the-world?utm_campaign=theverge&utm_content=chorus&utm_medium=social&utm_source=twitter
14. Arcesati, Rebecca, (2021), Lofty principles, conflicting incentives: AI ethics and governance in China, **MERICs Website**, Available:
<https://merics.org/en/report/lofty-principles-conflicting-incentives-ai-ethics-and-governance-china>
15. Fjelland, Ragnar, (2020), Why general artificial intelligence will not be realized, **Humanities and Social Science Communication**, Available:
<https://www.nature.com/articles/s41599-020-0494-4>

16. **European Commission website**, (2025), European approach to artificial intelligence, Available:
<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-approach-artificial-intelligence>
17. Yip, Jaures, (2025), Are we in an AI bubble? Here's what analysts and experts are saying, **CNBC News**, Available:
<https://www.cnbc.com/2025/10/21/are-we-in-an-ai-bubble.html>
18. Jensen, Benjamin and Atalan, Yasir, (2025), AI Benchmarking and the Future of Foreign Policy, **CSIS Website**, Available:
<https://www.csis.org/analysis/ai-benchmarking-and-future-foreign-policy>
19. **Nature Website**, (2025), China is leading the world on AI governance: other countries must engage, Available:
<https://www.nature.com/articles/d41586-025-03972-y>
20. **Powerdrill Website**, (2025), Top 10 AI Data Analysis Tools in November, Available:
<https://powerdrill.ai/blog/top-ai-data-analysis-tools>